

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET



Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

. Tavaszi remények.

Amit nagyon várunk, későn érkezik még akkor is, ha rendszer időben itt van. A dermesztően kemény tél után itt van az áldott tavasz minden ígéretével. A kemény tél nem akart engedni hatalmából, a tavasz idejére is itt hagyott hideg szeléből és zivatarából. Mi azért mégis megvagyunk győződve arról, hogy az áldott tavasz itt van s hitünkben, reménységünkben megerősített. Lelkünk számára elérkezett a tavasz már akkor, midőn március 15-ét megünnepeltük, midőn a húsvéti hit diadalában újra megerősödhettünk... A körülöttünk levő világ sohasem volt bonyolultabb, mint napjainkban. A világtörténelemben olyan nagy fordulat készül, amelyhez hasonló talán csak a népvándorlás utáni események voltak. Ebben a nagy, óriási küzdelemben az isteni Gondviselés megkímélt attól, hogy városaink, falvaink, családi szentélyünk ellenséges dúlásnak lettek volna kitéve. A harcok tüzcsóváai nagyon messzi vannak édes hazánktól. Minden reményünk meg van arra, hogy a keresztény művelődés szent céljai a tengelyhatalmak és szövetségesei áldozatos küzdelmei eredményeképpen diadalra jutnak. Ez a nagy cél egyúttal magyar cél is; a diadal, magyar diadal is. Éppen ezért nem szabad csüggednünk, kicsinyhitűsködnünk, annál kevésbé kétségbeesnünk, hanem vállalnunk kell a munkát, az áldozatot a jövőért, a szebb és jobb magyar jövőért. Az itthoniak értsék meg, hogy nélkülözni hazafias kötelesség; a harctéren levők-nél ezerszerre könnyebb lemondani egy s más kényelmességről. De ennél többel is tartozunk. Vitéz katonáink hősiecs önfeláldozását azzal is viszonzoznunk kell, hogy itthon is megteszünk mindent, amit a haza, a haza üdve és jövője kíván tőlünk.

A márciusi gondolatok és a húsvéti hit ilyen kötelességekre sarkal minket. Az igazi hit nyomában mindig a hozzá méltó jó cselekedet párosul. A márciusi és húsvéti hit diadalmas ereje vezessen minket, hogy a magyar föltámadás, *a teljes magyar föltámadás* diadalmas ünnepe is minél előbb eljöhessen.

„Kelet Népe“.

„Emeljetek zászlót a népekhez!“
Ezsaiás LXII. 10.

Leng a zászló, hirdeti az örömet. Hirdeti, hogy a Nép hosszas bújdosás és keresés után megtalálta — önmagát. Nem fut többé csalóka ábrándképek után, amelyek továbbtűnnek és nyomtalanul elenyésznek, mint a pusztai délibáb. Odaköti őt a röghöz a magyar földnek ősi ereje, amely bőven jutalmazza a barázdába hullajtott magvat és verejtéket. Lám, a picinke fűszálban él a cédrus hite: Kelet népének nemes hivatása. A faágon csüngő harmatcseppekben pedig egy egész színes világ a maga mennyei pompájával integet feléje. Hívja, hivatgatja, mintha a tündérmesék kincsét akarná előtte feltárni: — Jer, jer keblemre, érezd annak anyai melegét, telj be illattával, telj be tápláló nedveivel s felejtsd el a mostoha sorsot, amely ezer éven át osztályrészedül jutott. Felejtsd el a múltat, mert a mai százéves napnak jóslata szerint tied a — jövő... „Emeljetek zászlót a népekhez.“

Leng a zászló, Széchenyi zászlaja. Rá van írva ragyogó betűkkel: munka — hit — bizalom... Ez a hármas egység... Ez a legszebb zászló, mit valaha láttam. Most is, amikor ünnepi örömezzések között föltekintek rája, igézetes vágy fogja el egész valómat. Úgy érzem, mintha templomban oltár előtt állanék, magamba fogadva, szívembe zárva a megnyilatkozott egeknek szárnyas üzenetét... Ért kalász gyanánt rajt' a munka gyümölcse, egy áldott, mindennapi kenyér: benne a magvető imája és az arató dala, a föld pora s a csillagok lelke. Attól oly zamatos, attól olyan édes... Drágagyöngyök gyanánt rajt' a hit drága virága: idvesség keresztje, mely megváltott minket minden mi nagy nyomorúságunkból, minden bűneinkből. Attól olyan színes, attól olyan áldott... És szerelmi zálog, Isten csókja gyanánt, mint egy aranyfonál, bizalom sugára vagyon beleszöve. Attól oly ragyogó, attól olyan drága... Egybeforrt lelkemmel minden kis betűje, minden rojtocskája. Úgy tekintek reá komoly, áhitatos, elszánt szeretettel, mint a térdepelő hitbuzgó római az oltári szentségre... Szentség ez a zászló: Széchenyi zászlaja, a Nemzetnek igazi sacramentuma, amelyben megtestesül a hazafiság és az emberszeretet egyedül üdvözítő vallása... „Emeljetek zászlót a népekhez!“

Leng a zászló, magyar zászló, régi fényben újra leng.
 Zeng az erdő, magyar erdő: feltámadás dala zeng.
 Aki látja, aki hallja, emberelje meg magát;
 Nándor fokán öntestével,
 Harmatozó, piros vérrel
 Védve-vívja -- ostromolja,
 Vigye végső diadalra
 Ezt a zászlót, a Széchenyi zászlóját! Józán Miklós.

A vallásos élet a nemzetnevelés szolgálatában.

Gelei József dr. egyetemi tanár, egyházi főgondnok, besztercei unitárius köznevelődési estélyen tartott előadásának rövid kivonata.

A nemzetet, mint a haza határain belül történelmi sorsközösséget élő nagy közületet kis közületek egész bonyolult rendszere építi fel. A nemzet elemi, biológiai felépítő alapközülete a család. Ez neveli a hazának a jövő nemzedéket, ez gondoskodik a nemzet testi, lelki épségéről, itt gyűl fel a nemzeti kis tőkék nagy halmazata. A család folytatása volt az ősmagyar szervezetben a katonai rendszer alapját képező hét, illetve tíz törzs. Ma a közületek egész további rendszere szövö át a nemzet testét: az állam részéről a törvényhozó, bírói és végrehajtó hatalom közösségi rendszere, a vállalkozások részéről a különböző közgazdasági, termelői, szövetkezeti közösségek és a társadalom részéről elsősorban a vallási közösségek, de épűgy a társadalmi egyesűletek felszámálhatatlan sokasága is.

A nemzet nevelése csakis ~~csak~~ a felsorolt közösségeken át valósítható meg. És pedig, ha mi nemzetnevelésen végső fokon a nemzet történelmének megfontolt, tervszerű irányítását értjük, akkor nekűnk a nemzet minden alkotó közületét fel kell használnunk arra, hogy azon keresztül a nemzeti történelem irányítására megfontolt és jól kigondolt irányítást gyakoroljunk. Hitler is, Mussolini is, mint az európai történelem két legnagyobb irányítója, nemzetűk újkori történelmét a nemzet minden ágazatára, minden közületére kiterjedő nemzetneveléssel valósították meg. Nem lehet tehát arról beszélni, hogy a nemzetnevelést csak a tanuló ifjúságra terjesztem ki és befejezem legfűljbbe a 22. életűvel. A nemzet történelme egy örökké gördűlő, soha meg nem álló, s ha jól kézbe vették, mindig felfelé tartó fejlődésfolyamat s ezt a történelmet fűként a felnűttek csinálják, tehát a *nemzetnevelést a nemzet minden korű rétegűre* és az évezredekben lemérhető nemzeti élet minden pillanatára ki kell terjeszteni.

A nemzetnevelés alaptétele: *az örűkűletű nemzet sorsa örűkűletű nemzetneveléssel igazítandó.*

Ha ezen bibliai értékű ige után azt keressük, hogy a felsorolt közületek közül melyik fedi terjedelmével leginkább a nemzet egészét, melyik a legörökéletűbb és melyik követi az embert élete legnagyobb szakaszán, tehát melyik közület képes a nemzetnevelésben a legnagyobb részt venni, úgy kétségtelen, hogy azonnal a vallásos közületeken és rajtuk keresztül a lelkészen, a vallásoktatón akad meg szemünk. A lelkész a nemzetnek az az áldott hivatású tagja, aki az embert kezébe veszi a keresztség, az ifjút bevezeti a nemzet társadalmába, egyrészt gyülekezet előtt a konfirmációkor, másodszor az oltár előtt házasságkötéskor és harmadszor az Úrszíne előtt a földi világból való elköltözésekor. A lelkésznek egy egész életre kiterjedő alkalmja van az emberi lelket kézben tartani és a nemzetért összefogásra, áldozatkészségre nevelni.

Nemzeti történelmünk sok fordulata ékes bizonyíték a vallás sorsigazító jelentőségére. Őseink Álmos vezér megváltásakor vallásos véráldozattal egybekötött ügynevezett vérszerződésben fektették le az ókor legszociálisabb és egyben legnemzetibb alkotmányát. Kereszténységre térésünk Szent István idejében nemzeti létünk nagy fordulópontja. Történelemigazító volt a keresztes háborúkban való részvételünk és a reformáció — ellenreformáció százada is.

A vallásos életnek a mai nemzeti életünkre való bensőséges értékű befolyását akkor látjuk egészen világosan, ha közelebbről tekintjük a nemzetnevelés belső területeit. Itt tudnunk kell azt, hogy a nemzetnevelésnek négy hatalmas feladatköre van: *a nemzettest, a nemzetelő, a nemzetegység és a nemzetszellem építése*. A nemzettestet, illetve állományt az anyák, a család nyújtja a nemzet számára, a nemzetnevelés első lépése tehát az anya-, illetve a családnevelés kérdése. A nemzetelőt a katonaság, leventeség, lövészintézmény, cserkészlet, országjárás, stb. neveli. Az állam egészségügyi szolgálata a nemzet egészségének és az oktatói kar a nemzet szellemének nevelésére van hivatalból rendelve. A vallásos szolgálat főként a nemzeti szellem ébresztésében lehet áldozatos, felelősségetértő kezekkel-lelkekkel át mérhetetlenül eredményes.

De ott van a vallásos élet és annak szolgálója a lelkész és a rendi nővér a nemzetnevelés többi ágazataiban is. A vallásos hit, az isteni gondviselésbe vetett hit, az embernek földi elhívásában vetett hite, az evangéliumi hit, Jézus sorsdöntő szerepébe vetett hit a nemzetnevelés minden ágazatában nélkülözhetetlen támaszték, út- és irányjelző. Különösen felmérhetetlen sokat jelent a szeretetnek az emberek közt való terjesztésében, elsősorban pedig a nemzetnevelésnek első lépésében, az anya- és családnevelésben a voltaképpen egyedül ható erő. Az a szeretet, mely két lénynek, a férfinak és nőnek egy-

mással szemben egy egész életre önkéntes felajánkozásában nyilvánul, mely folytatásában, a gyermekszeretben nemesül, gyümölcsében pedig a gyermek szülőszeretében és a gyerekek testvérszeretében nemesül meg: a családon át a nemzetszeretet magasztos eszményévé erősödik fel. Az a kötelességtudat, melyet a családon belül főként a vallásos nevelés valósít meg, a nemzeti összefogás sokágú kötelességeinek alapját rakja.

A legtöbbet művel a vallásos élet a nemzet eszményének szolgálatára a hit elterjesztésében, megerősítésében és a lelki élet egyetemes kifermálásában. A vallásos hit erejével felépő nemzeti hit nélkül nincs nemzeti jövő. Az egy Istenbe vetett hit vitte át a nemzetet az egy hazába való erős hitre és az isteni igazságban való rendületlen hit: az ország feltámadásába vetett szent és örök hitre. Isten és haza szívünk ugyanazon egy kamrájában férnek meg s a mekkora Istenben való hitünk nagysága, akkora nemzetünk és honunk boldogulása, az örök fejlődések útjain való előhaladás.

Egyházépítés.

III.

Egyházépítés az iskolában*).

Gyermekkori, ifjúkori emlékeink kísérnek leghűségesebben az életúton. A gyermeki és ifjú lélek befogadóképessége a legnagyobb. Az egyéni élet fundamentuma, az egyén jellemének alapépítménye a gyermek- és ifjúkorban rakódik le. Áll ez az egyén vallásos életére és az egyházzal való kapcsolatára nézve is. Ezért, ha azt akarjuk, hogy egyházunk teljesíthesse azt a hivatást, melyet Istentől vett, a gyermeki és ifjú lélek megfelelő kiépítésére kell legelső sorban gondolnunk, mert a *jelen* gyermek- és ifjú seregéből alakul ki a híveknek az a hadserege, melynek a jövőben vallásközösségünk, egyházunk keretein belül harcolnia kell istenországának megvalósulásáért.

Az új iskolai év kezdetén vagyunk. Kezdődik ismét úgy az elemi, mint a középiskolai hitoktatás. Hitoktató lelkészek, vallástanárok pihent erővel, újult lelkesedéssel fognak munkához. Hogy egyházunkban mennyire érzik az arra hivatottak az iskolai egyházépítés nagy fontosságát, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy egyetlen év sem múlik el anélkül, hogy jobbnál-jobb tervek ne születnének meg különböző emberek lelkében hitoktatásunk korszerűbbé és jobbá tételére. Nekünk azonban *nem tervekre*, hanem cselekedete-

*) A cikk megjelenése tárgyhalmoz miatt késett. Szerk.

tekre, *munkára* van szükségünk. A leggyönyörűbb tervek alapján megírt leggyönyörűbb hittankönyvek sem érnek semmit megfelelő hitoktatók és megfelelő iskolai egyházépítő munka nélkül. Tanterv, tankönyv csak bot, amelyre támaszkodik tanító és tanítvány. Azonban a legjobb bot sem tudja pótolni az egészséges, erős lábat s nem tudja helyettesíteni a szilárd, kemény derekat.

Unitárius gyermekek és ifjak tanítóinak kell olyan lelkesültséggel, erős egyházas érzülettel, mély vallásossággal, unitárius öntudattal rendelkezniök, hogy a *saját lelkük* hitét, vallásosságát, öntudatos unitáriusságát át tudják ömlesztetni tanítványaik lelkébe. Ki utolsó csepp véréig nem lelkesedik valamiért, az másokat sem tud lelkesíteni. Ki tanít és nevel, annak lelkesednie kell azért, amire nevelni akar s ezért a tudományért, melynek részecskéit ismeretek alakjában közölni akarja *nevelési* célzattal tanítványainak. A gyermek, az ifjú hamar észreveszi a lelkesültség hiányát a *tanító* nevelőnél, vagy *nevelő* tanítónál és elközömbösödik a cél felé vezető, segítő tárgy és a cél iránt is. Célok felé a lelkesedés ragadja a gyermeket és ifjút is, lelkesedést viszont csak a lelkesedés ébreszt. Ennek a tudatával kell megkezdeni népiskolákban és középiskolákban egyaránt a hitoktatást.

Középiskoláinknak elsőrendűen fontos szerepe van az egyházépítő munkában, mert azok adják az alapot azok számára, kikből jövőben és állandóan az unitárius vallásközösség vezetői és értelmiségi osztályát alkotó tagjai kikerülnek. Éppen ezért két középiskolánk tanári karának mélyen át kell éreznie azt a fontos hivatást, amit az egyházépítés terén teljesíteniök kell. Nemcsak tanítaniök, hanem *nevelniök* kell mindenenk fölött. Öntudatos, erős unitáriussá a gondjukra bízott ifjúságot. Nem lehet *csak* a vallástanárra bízni az ifjúság vallásos, egyházépítő nevelését. Meddő a vallástanár minden jó igyekezete, lelkesültsége, ha az ifjú tanuló vallásos közömbösségét, az egyházzal szemben hidegséget, talán éppen vallástalanságot tapasztalna *más* tanárainál.

Az unitárius tanárnak külön szép és nemes hivatása van a nevelés terén. Lényegéből következik a tiszta, nemes unitárius magatartás, amely minden tanár — bármelyik tárgyát is adja elő, meggyőződését teljesen áthatja. Szükségesnek látszik, hogy erről a kérdéstről is megbeszélések történjenek, mert csak együttes munkával lehet nagy célokat elérni. A vallásos nevelés pedig nemcsak szép, hanem egyike a legnagyobb és legnehezebb feladatoknak. Zoltán Sándor.

◆◆◆◆◆

AZ UNITÁRIUS NAPTÁRRÓL való elszámolás határideje január hó 30-án lejárt. Azután csak a befizetések következhetnek. Felkérjük azokat a lelkésztársainkat, akik még nem küldték el a naptárak árát, hogy *minél előbb küldjék be*, mert együletünknek *múlthatatlanul* szüksége van a pénzre.

Missziói nap Besztercén.

Március 22-én beszercei unitárius szórványhíveink ki-mondották szórványegyházközséggé való megalakulásukat. Ennek az örvendetes ténynek alkalmából a központi missziói hivatallal káröltve egész napot betöltő missziói napot rendeztek, melyről az alábbiakban kívánunk beszámolni.

Március 21-én este érkezett Besztercére *dr. Gelei József* főgondnokunk *ifj. Márkos Albert* zenekonzervatóriumi tanár, valamint *R. Filep Imre* központi missziói lelkész és neje társaságában. Az állomáson az egyház főgondnokát és a vendégeket beszercei híveinknek díszes küldöttsége fogadta, élükön a bájos kis *Kriza Ágival*, aki egyházunk közszeretethen álló főgondnokát virággal és verses köszöntővel fogadta. Még aznap este rövid értekezlet volt a Magyar Kaszinóban a más-napi missziói nap részleteit megbeszélendő.

22-én, vasárnap d. e. 11 órakor ünnepélyes istentisztelet volt a református templomban, melyen *R. Filep Imre* közp. missziói lelkész imádkozott és prédikált. Istentisztelet után az elnöklésre fölkért főgondnok vezetése alatt a beszercei szórványegyházközség megtartotta ünnepélyes alakuló közgyűlését, melynek rendjén *dr. Gelei* főgondnok úr mindenekelőtt egyházunk háláját és köszönetét fejezte ki a törekvéseinket igaz magyar testvériséggel támogató *Sigmond János* ref. lelkész egyházközségével szemben, amit új szórványegyházközségünk jegyzőkönyvileg örökített meg.

A megalakulás kimondása után a közgyűlés megválasztotta a szórványegyházközség gondnokát és keblitanácsosait, akiknek névsorát lapunk következő számában fogjuk közölni. Az új egyházközséget érintő egyéb fontos ügyekkel kapcsolatban, mert szűk terünk, sajnos, nem engedi most meg, hogy mindenről és mindenkiről kellő részletességgel szóljunk. A felemelő és ünnepélyes hangulatban lefolyt gyűlés után közeledő volt a kaszinó különtermében, melyen híveink szintén nagy számmal vettek részt. *Dr. Vernes Gyula* kebli tanácsos felolvasta azoknak az üdvözlő táviratoknak szövegét, amelyeket ez alkalomból a közgyűlés *Józan Miklós* unitárius és *Vásárhelyi János* ref. püspököknek küldött; utóbbi, mint volt beszercei lelkész testvéri szeretettel gondozta unitárius szórvány híveinket is, szeretete, ragaszkodása és tisztelete jeléül határozta megküldeni.

A közebeden, melyen a református egyház képviselőjében *Sigmond János* lelkész és *Borbély Kálmán* földbirtokos, kerületi gondnok is résztvettek, számos értelmes és mélytartalmú pohárköszöntő hangzott el, melyeknek sorát *Puksa Endre* egyházi tanácsos afia, mint az újonnan megválasztott keblitanács tagja nyitotta meg, a távollevő püspökre és a jelenlevő főgondnokra üritve poharát, akinek kimagasló személyiségé-

vel, munkájával egyházépítő tevékenységével és mint nemzetnevelővel hosszasan és az egész hallgatóságot magával ragadóan foglalkozott. A pohárköszöntők sorát *dr. Kriza János*, az új gondnok zárta be. Valamennyire mélyen szántó gondolatokban dús beszéddel válaszolt *dr. Gelei főgondnok*, akinek meleg, székelyes közvetlenséggel elmondott szavai mindenkinek a szívében kitörülhetetlen mély nyomokat hagytak.

A missziói nap fénypontja az esti fél 9 órai kezdettel lezajlott nagyszabású unitárius közművelődési est, melynek célja az volt, hogy Beszterce város nagyközönségének méltó keretek között színvonalas tartalommal mutakozzék be a város életében, mint újonnan szervezett egyházi közösség, az itt honfoglaló szerepet betöltő székely unitáriusság. Istennek hála, a nehéz feladat megoldása úgy sikerült, hogy büszkén mondhatjuk el, hogy ezen túlmenően estünk magyar közművelődési eseménnyé nőtte ki magát, melyre nemcsak mi unitáriusok, hanem minden besztercei magyar méltán volt büszke. Ez a minden várakozást felülmuló siker a kiváló rendezésen kívül elsősorban a kiváló szereplőknek köszönhető, élükön *dr. Gelei József* főgondnokunkkal, akinek ma már Európaszerte ismert tudós személyisége a vidék legtávolabbi pontjairól is mágnesként vonzotta a hatalmas termet zsűrlásig megtöltő közönséget.

Az estet, melyen a hadsereg, egyházak és intézmények, a hivatalos megye, város előkelő képviselőit is ott láttuk *dr. Kriza János* kir. ügyészségi elnökkel, aki az egyházközség gondnoka, beszéddel nyitotta meg. Beszédében, melyet mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatott a közönség, ismertette a besztercei unitáriusok történetét, utalt Dávid Ferenc besztercei kapcsolataira, akinek révén nekünk ősi jussunk van ezen a kis magyar kultúrszigeten is. Ezután *Márkos Albert* zenetanár, a kiváló hegedűművész lépett a dobogóra és az általa igazi művészettel előadott Kodály- és Hubay-szerzemények valóban maradandó, mély hatást gyakoroltak a lelkekre.

Ezután nagy éljenzés és taps közepette *dr. Gelei József* főgondnok lépett az előadói emelvényre, aki „*Vallásos élet a nemzetnevelés szolgálatában*“ címen tartott igazán tartalmas, a közönséget magával ragadó előadást. Ez előadást a „*Besztercei Hírlap*“ március 18-iki számában rövid kivonatban közölte. E lap után mi közöljük, mert ezzel szolgálatot teszünk olvasóközönségünknek.

A művészi részben a Kolozsvárt annyiszor ünnepelt *Puk-sáné Boros Irén* hangversenyénekesnő gyönyörködtette a közönséget elragadó művészetével. *Ady-Reinitz*: „Lelkek szárnyán“ és *Lavotta*: „Honnan jön a fény“ és „Rég volt“ című darabjait adván elő. *Zongorán* a hozzá méltó kíséretet *Klicka I.* karnagy szolgáltatta.

„Székelyekről“ címen ezután *R. Filep Imre* központi missziói lelkész tartott meggondolkoztató komolyságot és vidám

derüt egyaránt kiváltó előadást, abból az alap gondolatból indulva ki, hogy mit jelent értékben egy város életében az unitáriusoknak úgy is, mint székely közösségnek a megjelenése és bekapcsolódása, akiknek életfilozófiáját az örök derültség sokszor nemes humorban való megnyilatkozása teszi értékessé. A hálás közönség ezt az előadást is kedvcsen fogadta.

Végezetül a műsort *dr. Vernes Gyula* vm. tiszti főügyész, kebli tanácsos zárta be rövid beszéddel, melyben a megjelent és előadó főgondnoknak, a szereplőknek és a közönségnek mondott köszönetet, igen mélyen fejtegetve ezután azokat a köteleességeket, melyek az egyházakra, úgy is mint magyar közösségekre, a megújuló magyar életben várnak, ahol sok helyen, mint a jelen esetben is, ősi magyar földünkön új honfoglalóknak kell lennünk.

Az előadás és ezzel a besztercei unitárius missziói nap is véget ért. Sokat mondhatnánk még róla, de a legszebbet és hinni szeretnők, a legtalálóbbat erről az unitárius estről, a besztercei magyar társadalom nem unitárius, előkelő vezetőjének nyilatkozatával mondhatjuk, melyben kijelentette, hogy „Beszterce legutóbbi ötven esztendejének talán legkiemelkedőbb magyar közművelődési eseménye volt ez az est!”

Adja Isten, hogy még sok ehhez hasonló mérföldkövel jelezhesseük szórvány-ügyünk további útját.

Azokat pedig, akik *dr. Kriza János* gondnok, *Puksa Endre* egyházi tanácsos, rendező-bizottsági elnök és *dr. Vernes* és *Györke* afiaknak előljáró buzgólkodásával bármivel is hozzájárultak ennek a gyönyörű missziói napnak a kihozásához, illesse leghálásabb köszönetünk és legyen további egyházépítő munkásságukon egy Istenünk áldása!

R. Fülöp Imre,
központi missziói lelkész.

Első unitárius Istentisztelet és úrvacsoraszta Mármaroszigeten.

A húsvéti ünnepek alkalmával Lőrinczy Géza teológiai magántanár, szórványgondozó lelkész felkereste a Mármaroszigeten és környékén élő unitárius hivatottakat, melyeknek lélekszáma 24 és húsvét harmadnapján Dr. Ferenczi Sándor leánygimn. igazgató lakásán 20 hívő jelenlétében először hangzott el az Egyistenhívők imádsága. Reményteljes kezdet után mindjárt ott a helyszínen megalakították a mármaroszigeti leányegyházközseget Nagyványa szórványközponttal. Gondnok lett Dr. Székely Akos országgyűlési képviselő. Jegyző: Dr. Ferenczi Sándor leánygimnáziumi igazgató. Pénztárnok: Dr. Orbók Sándor rendőrfogalmazó. Egyházi: Gál Dénes altiszt. Presbiterek: Dr. Vajda Akos állami kórház igazgató, László Domokos bányatisztviselő és Dr. Kaáli Nagy Zoltán ügyvéd.

Egyetemes unitárius közönségünket érdekli az a kormányterv, mely Dr. Székely Akos képviselő úr szerint Mármaroszigettől könnyen megközelíthető Borsza község határában kialakítandó síkőzpont mintegy 100 ide telepítendő székely családnak biztosítana egészséges környezetben jó megélhetést. A felvett jegyzőkönyvben Dr. Székely Akos orsz. képviselő az Egyházi Főhatóság közbenjárását kéri, hogy lehetőleg egyvidékről unitárius székely családok idetelepítésének az érdekében is közbenjárjon, illetve azt előkészítse. Ilyen célból az Egyházi Főhatóság megkeresésére tesz indítványt.

Árván.

Rázmány András, a budapesti Zrinyi gimnázium VII. oszt. tanulója „Árván“ címen nevezett gimn. segítségével egy vers-kötetet adott ki. A kötetre az előfizetési felhívást dr. Csíki Gábor kormányfőtanácsos és S. Nagy László író írták alá és küldték szét s ezzel is elősegítették a kiadást. A fiatal költő kötetét olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk, Ára 2 P. Olvasóinknak megrendelését szívesen közvetítjük.

A fiatal költőnek mutatóul az alábbi két költeményét közöljük:

... Árván a sorstól.

*megkínózva, meggyötörve,
vágyaimtól összetörve,
mindig remegve,
mindig búsulva,
mindig sirva,
tengődöm s most hangosan
fölkökögek húrjaimon.
Vért-okádó zokogásom,
gyámsziszéjű sóhajtásom
rabbiincset összetörve,
repüljön a messziségbe,
ostromoljon eget-földet
s forrasszon eggyé urat-szegényt.*

Én magyar s egyetlen egy Istenhívő vagyok.

*Én magyar s egyetlen egy Isten hívő vagyok,
s ha ezrivel is cikáznak fejem felett
tüzet okádó s mindent felperzselő sistergő villámok;
ha az idegenek követ adnak kenyér helyett,
ha ég, föld s az egész világ föllázadna ellenem,
ha útamba gördülnének is a gyatra akadályok;
én magyar s egyetlen egy Isten hívő maradok!*

*Nem rettenek meg, ha fegyverzajba fullad az imám,
ha minden összeomlik s ellenem kél,
bátran előretörök az ellenség véres nyomdokán
s míg kezemben vígan lengeti a szél,
vérvörös zászlómat, melyen arany betűkkel
föl van írva „Csak egyetlen egy az Isten“,
mely szeretet s testvériség vallása, mely követője vagyok,
melyért élek s ha kell bátran meghalok!*

*Meghalok. Szívesen vállalom a martir halált,
mert üdvösség s boldogabb jövő a jutalma,*

*Megmutatom, hogy ereimben még mindig az ősi
kaján vér csordul, kik bátran megállták helyüket,
a véresre marcangoló hosszú századok viharába!
Harcoltak hitükért s most sírjaikban csendben pihennek.
Én is megállok helyemet s bármily csapást elvállalok
s örökre magyarnak s egyetlen egy Isten hívőnek maradok!*

Az unitárius lelkeszi továbbképző konferencia műsora.

*A konferencia üléseit Budapesten, a Koháry-utca 4. sz. a.
templomban tartja.*

Április 28-án (kedden) d. e. 10 órakor: Ünnepeles megnyitó. Istentisztelet: Imádkozik Erdő János, prédikál Kelemen Imre. Megnyitót mond Ekárt Andor elnök. Üdvözlések. Ünnepi előadást tart Józán Miklós püspök: „Hivatal és hivatás“ címen.

Délben közebed.

Április 28-án (kedden) d. u. 5 órakor: Imádkozik Fülöp Zoltán, előadást tart Simén Dániel: „Unitárius lelkesz az új világ küszöbén“ címen.

Április 29-én (szerdán) d. e. fél 9 órakor: Imádkozik Pálffy Albert, előadást tart dr. Kovács Lajos: „Az újszövetség mai problémái és az unitarizmus“ címen.

D. e. 12 órakor az Egyetemes Unitárius Lelkészkör rendkívüli közgyűlést tart.

Délben közebed.

Április 30-án (csütörtökön) d. e. fél 9 órakor: Imádkozik Ūrmössy Gyula, előadást tart dr. Abrudbányai János: „Az unitarizmus és a fajelmélet“ címen.

D. e. 12 órakor a Lelkészkör küldöttsége megkoszorúzza a budapesti temetőben nyugvó Gál Miklós és dr. Iván László néhai lelkesztársainak sírját.

Délben közebed.

Május 1-én (pénteken) d. e. fél 9 órakor: Imádkozik Lőrinczi Domokos, előadást tart Erdő János: „Az elemi iskolai vallásnevelési tanterv alapgondolatai“ címen.

D. e. 12 órakor: A lelkeszköri konferencia bezárása. Előadást tart dr. Kiss Elek egyházi főjegyző: „A konferencia lelki eredményei“ címen. Bezárót mond Ūtő Lajos esperes, záróimát mond Kelemen István esperes.

A konferenciával kapcsolatosan Budapesten a Misszió-Ház templomában, április 30-án d. u. 6 órakor és Pestszentlőrincen az unitárius templomban április 29-én d. u. 6 órakor vallásos templomi ünnepélyt tartunk. Május 2-án a Zeneművészeti főiskola kamaratermében, d. u. 6 órakor műsoros ünnepélyt rendezünk, melyet a rádió is közvetít. Május hó 3-án

(vasárnap) a Duna-Tiszamenti unitárius egyházkör szószékei vendégprédikátorok szolgálnak.

A fentebbi ünnepségek részletes műsorát április hó folyamán minden lelkész társunknak megküldjük.

Kolozsvár, 1942. március 31.

Elnökség.

Kovács Imre.

1866—1942.

Mivel szerettem az életet, tudom, hogy szeretni fogom a halált is.

Tagore.

Senki sem hitte s ő a legkevésbé, hogy a neve ilyen hamar gyászkeretbe kerül. Magas kora ellenére telve volt bizalommal. A szokásos emberi gyarló panaszkodásnak nem volt barátja. Ha kérdeztük: hogy vagy, Imre bácsi! Azt felelte: jól, mint a hal a vízben; vagy pedig: ember már jobban nem lehet. Sem egészsége, sem sorsa ellen nem panaszkodott soha. Az elmúlt télen, ezen a nehéz, kemény télen egészsége meggyengült, de nem akarta tudomásul venni. A halálra nem is gondolt. Azt hitte, hogy azt másnak találták ki. És ime, mégis április 2-án hirtelen, váratlan elhunyt. Egy pillanat alatt elragadta, mint ahogy a megért gabonát az arató learatja.

Kovács Imrében az igazi buzgó, lelkiismeretes lelkészek egyik régi tanúja dőlt ki az élők sorából. Lelkeszi munkásságának emlékeit Kissolymos, Homoródkeményfalva, Bágyon és Szentivánlaborfalva községek hálás lelkei őrzik. Munkás, társadalmi érzékkel megáldott lelkész volt. Telve jó kedvvel, sok tréfával, az élet derűs felfogásával. Tréfáinak jó nagy része emlékezetben van ma is. Barátaihoz hűséges volt, a kartársi érzést mindenkor nemes barátsággal ápolta.

Nyugdíjbamenetelekor Kolozsváron, egyházunk központjában telepedett le. Az egyházi ügyek iránt mindig kiváló érdeklődést tanúsított. Az ifjúságot teljes szívéből szerette. Vizsgákon szívesen megjelent, mint vizsgabiztos és hittanóra helyettesítést is szívesen vállalta, ha arra szükség volt.

Isten által adott aranyos kedélyének most már csak emléke maradt. Isten gyermekekkel nem áldotta meg házaseletét s így halálát hitvese, közeli és távoli rokonai és barátainak, híveinek nagy serege gyászolja. Életére, jellemére gondolva azonban úgy érezzük, hogy ama magasabb életbe szállt lelke most sírjánál és vigasztal:

— Mit keresítek az élőt a halottak között. Mivel szerettem az életet, tudom, hogy szeretni fogom a halált is. A szeretet pedig örök; a szeretet soha sem hal meg.



DR. VARGA BÉLA EGYETEMI TANÁR, VOLT PÜSPÖK HALÁLA. Lapunk zártakor értesültünk a lesújtó hírről, hogy *dr. Varga Béla* volt püspök, egyetemi tanár hosszas szenvedés után április hó 10-én elhunyt. Temetése április hó 13-án volt a kolozsvári unitárius templomból, püspöknek és egyetemi tanárnak illő szertartással. Jövő számunkban részletesen megemlékezünk egyházunk és az egyetem nagy halottjáról.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR-EMLÉKÜNNEPELY. A kolozsvári Unitárius Gimnázium Kriza Önképzőköre márc. hó 25-én, d. u. 5 órai kezdettel díszgyűlést tartott a nagy amerikai utazó: Bölöni Farkas Sándor emlékére a következő nagy műsorral. A Himnusz eléneklése után *Berkessy Márton* VIII. gimn. tanuló Bölöni Farkas Sándor életéről és jelleméről tartott érdekes felolvasást. *Útó Kálmán* V. gimn. tanuló *Déledély* című költeményét szavalta nagy hatással. *Varga Iván* VIII. gimn. tanuló Bölöni Farkas Sándor *Utazás Északamerikába* című művéről tartott igen tartalmas, ismertető szabad-előadást. *Kilyén Sándor* VIII. gimn. oszt. tanuló *Ady: Márciusi naphoz* című költeményét szavalta igazi átérzéssel. *Forner József* VII. gimn. tan. kiváló akkordeon-játékkal gyönyörködtette a közönséget. *Havasi József* VIII. gimn. tanuló *Tavaszi dalok* címen három kedves költeményét adta elő. *Schiff János* VIII. gimn. tanuló Beethoven egy szonátáját játszotta zongorán nagy hatással.

Vörös István védnök-tanár méltatta az ifjúságnak nemes törekvését, mely szerint nagyjaink emlékét visszavarázsolja a jelenbe, hogy tanulhassunk belőle.

A tartalmas, sokat ígérő műsoros előadás *Tebenned bízunk* kezdetű ének és a magyar Hiszekegy elmondásával ért véget.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG márc. hó 22-én felolvasó-ülést tartott, melyen *Kelemen Lajos* levéltári főigazgató elnökölt. Ez alkalommal a tartalmas elnöki megnyitó után *Józan Miklós* püspök székfoglalójaképpen *Székelykeresztúr* és *Kelet népe* című ódáit olvasta fel a közönség nagy lelki épülésére. Ezután *Biró János* hírlapíró „*Isten kenyerén*” című

kedves, megható novelláját olvasta fel, mint az irodalmi társaság rendes tagja. Ezután B. Szentgericei Jakab Irén színművésznő a) *Józan* Miklós: Vándor felhők (Regós ének); b) Bertha István—Kovács Gyula: Sír a szellő, hullámszik a Balaton; c) Hubay—Szabolcska: Minek turbékoltok című darabjait adta elő nagy művészettel. A hozzá méltó zongora kíséretet P. Szentmártoni Kálmánné kiváló zongoraművésznő szolgáltatta. A mindvégig lelki épülést nyújtó felolvasó ülést *Kelemen* Lajos főigazgató keresetlen szavakkal zárta be.

TÓTH ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ, gimn. tanárról a *Keleti Ujság* húsvéti száma terjedelmes cikket közöl. E cikke az adott alkalmat, hogy a minisztériumban fölfedezték a jeles festőművész néhány linoleum-metszetét az Emke irodájában s most azokból rendelést eszközöltek. A kiváló művész most ennek tesz eleget.

MEGHÍVÓ. Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör 1942. április hó 29-én, szerda d. e. 12 órakor, Budapesten az unitárius templomban, Koháry-u. 4. sz. *rendkívüli közgyűlést* tart, melyre a tagokat szeretettel meghívjuk. Ekárt Andor elnök, Ferencz József titkár-jegyző. — Tárgysorozat. 1. Elnöki megnyitó. 2. Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör alapszabályzat-tervezete. 3. Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör segélyalap-tervezete. 4. A választmány javaslata, az unitárius lelkeszek „Ferencz József püspök” üdülőháza létesítése. 5. Indítványok, melyek csak akkor kerülnek tárgyalásra, ha Ekárt Andor lelkeszköri elnök címére: Budapest, V., Koháry-u. 4. sz. legkésőbb április 20-án postára adattak.

KITÜNTETÉS. *Dr. Abrudbányay Géza* jogügyi bizottsági elnököt az igazságügyi Miniszter Úr a M. Kir. Kúria Ügyvédi Tanácsának tagjává nevezte ki. A kolozsvári tábla területéről egyedül őt érte ez a kitüntetés.

AZ UNITARIUS NŐK SZÖVETSÉGE által rendezett népfőiskolai tanfolyamának ünnepélyes megnyitója 1942. évi április 12-én, istentisztelet után, 11 órakor volt az unitárius Kollégium dísztermében a következő műsorral: Himnusz. Énekelte a közönség. *Dr. Mikó Lőrincné*, az Országos Nőszövetség elnöke tartalmas beszéddel nyitotta meg a tanfolyamot. Főtisztelendő *Józan Miklós* püspök úr a népfőiskola hallgatóihoz buzdító, lelkesítő beszédet mondott. Végül Magyar Hiszekegy és Szózat eléneklésével ért véget a szép és lelkesítő ünnepély.

ÚJ DOKTOROK. *Bálint Dezső*, *Elekes András* és *Pap Zsigmond* március hó 20-án doktorokká avatták. Fialat dr. afiaink sok szerencsét kívánunk.

NÉVVÁLTOZTATÁS. *Dr. Fikker János* teol. akad. dékán vezetéknévét *Abrudbányai*-ra változtatta.

ADOMÁNY. Szentgericei *Jakab* Miklósné egy tordai menekült tanuló javára 10 (tíz) P-öt adományozott. Köszönet érte.

A KOLOZSVÁRI JÁRÁS 130 tanítója folyó hó 10-én járásköri alakuló-gyűlést tartott Apahidán. Az alakuló-gyűlés lelkes éljenzés mellett *Lőfi* Béla szamosfalvi áll. iskolai igazgatót választotta meg a kör elnökének, alelnökének *Zsigmond* Ferenc apahidai ig.-tanítót. A jelentős munkakörben sok szerencsét kívánunk kedves afiainak.

A JÖVŐ ÉVI NAPTÁR. A jövő évi naptárra nézve már most megkezdődnek az adatgyűjtések. A szerkesztéssel a D. F. Egylet választmányja dr. Abrudbányai János teol. akad. dékán, egyleti titkárt bízta meg, felhatalmazva őt arra is, hogy szükség szerint szerkesztőtársat kérjen fel maga mellé. Már most felkérjük lelkésztársainkat, hogy a névtári adatokat és közleményeket július hó 1-ig nevezett szerkesztő címére beküldeni szíveskedjenek.

ELJEGYZÉS. *Bálint Erzsébet* tanárnő és *laborfalvi Nagy László* tanár jegyesek. Sok szerencsét kívánunk az ifjú jegyes-párnak.

HÁZASSÁGKÖTÉS. *Deák Piroska* kalotaszentkirályi tanítónő és *Szőcs László* kolozsvári állampénztári tiszt március hó 28-án Kolozsvárt házasságot kötöttek. Egyházi áldásban dr. *Kiss Elek* egyh. főjegyző részesítette. (Minden külön értesítés helyett.) — *Reichert Mária Lenke* és *Székely Miklós* áll. tanító április hó 6-án házasságot kötöttek. Egyházi áldásban *Simén Dániel* teol. tanár részesítette. — *Antónia Klára* és *Bodor András* tanár-lelkész április hó 6-án házasságot kötöttek. Egyházi áldásban *Vári Albert* teol. tanár részesítette. Istennek megáldó szeretete legyen az új házaspárokon.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY előfizetéséről ne feledkezzenek meg olvasóink. Lapot csak úgy lehet fönntartani, ha előfizetőink rendezik tartozásaikat.

Halálozás. *Kovács Imre* ny. lelkész április hó 2-án éjjel rövid szenvedés után 76 éves korában visszaadta lelkét az egek Urának. Temetése húsvét első napján, d. u. 4 órai kezdettel volt Kolozsvárt, a Házsongárdi temető halottas kápolnájából, *Józan Miklós* püspök szolgálatával. Az elhunyt népszerű lelkipásztort özvegye és kiterjedt rokoni és baráti kör gyászolja.

